

Innledning

AV ULRIKA MÅRTENSSON OG MONA HELEN FARSTAD

Håkan Rydving er en mann med mange forskningsinteresser og et glødende engasjement for det meste. Han begynte sine studier og tok sin doktorgrad ved Uppsala Universitet med avhandlingen *The end of drum-time: religious change among the Lule Saami, 1670s–1740s* (1993). Siden 1995 har Håkan vært ansatt som professor i religionsvitenskap ved Universitetet i Bergen. I tillegg til å være en allsidig, aktiv og anerkjent forsker er Håkan også kjent som en usedvanlig inspirerende foreleser med en helt unik evne til å formidle fagstoff på en engasjerende måte. Mange studenter har hatt gleden av å ha Håkan til veileder, flere av disse er nå professorer ved norske og svenske universiteter.

Et av Håkans faglige interessefelt, er grenselandet mellom «religion og politikk», og metodologiske spørsmål knyttet til kildeproblematikk, enten knyttet til urfolks religion, eller islam. I dette nummeret, som er et av flere festskrift i anledning Håkans 65-års dag, har vi samlet tekster som beveger seg innenfor feltet «religion og politikk», og som til dels speiler ting som skjer i verden. Vi har fått fine bidrag fra Håkans tidligere kolleger, samarbeidspartnere og studenter. Mona Helen Farstad, Torsten Hylén, Gerd Marie Ådna, Ulrika Mårtensson og Susanne Olsson har vært PhD-studenter som helt eller delvis under Håkans veiledning har forsket på Koranen, tidlig islam og islam generelt. Göran Larsson, David Westerlund og Jonas Svensson har ikke hatt gleden å ha Håkan som veileder, men som kollega, lærer og venn. De er alle sammen forskere innenfor islam-feltet.

I dette DIN-nummeret bidrar Mona og Ulrika som redaktører. Gerd Marie skriver om en norsk, muslimsk kvinnes erfaringer og fortolkninger av pilegrimsreisen til Mekka, med fokus på temaet å «komme hjem» i pilegrimens fortelling. Görans bidrag handler om mennesker som har måttet forlate sine hjem. Artikkelen er en betraktning over den

syriske poeten i eksil Adonis, og hvordan hans tekster lar oss føle på ødeleggelsen forårsaket av krigene i Midtøsten. Davids artikkel behandler islamofobi og «islamkritikk» fremført av nye politiske stemmer og aktører, flertallet på den politiske høyrefløyen, i et Tyskland dit mange flyktninger fra Midtøsten har flyktet. Ulrika bidrar med en tekst om «islamsk samfunnskontrakt» i Koranen og tidlige kilder, og dets mulige bidrag til en flerkulturell samfunnskontrakt i dagens kontekst. Teksten er en respons på nordiske lands deltakelse i krigen i Midtøsten, og konsekvensene dette har for borgerrett og menneskerett i Skandinavia. Susannes artikkel tar for seg noe av samme problem som Ulrika behandler, nemlig grensene for det politisk og religiøst akseptable. Temaet er utviklingen av strategier for å håndtere «syndere» i den hanbalittiske lovskolen, med spesielt fokus på «gründeren» Ibn Hanbals tenkning.

De to siste artiklene behandler metode- og teorisørsmål, et av Håkans absolutte favoritttemaer. Torsten gjør en begrepshistorisk analyse av beretninger om de første sjiitiske skikkelsene, og argumenterer for at «messianske» begreper som senere dominerer den tolvver-sjiitiske «storfortellingen» savnes i beretningene om de tidligste skikkelsene. Og som kognisjonsteoriens støttespiller i denne samlingen argumenterer Jonas i sin artikkel for at slike analytiske tilnærminger kan bringe ny kunnskap om hva som motiverer «islamske ekstremister»: de fyres opp av gruppetilhørighet, der «sak» snarest virker som samlingspunkt heller en motivering. Vi mener at dette analytiske grepet er meget spennende, men bør testes i henhold til gruppeinnsatser som denne publikasjonen: energien vår springer ut av ønsket om å komme sammen som religionshistorikere, men «saken» er definitivt den primære drivkraften, nemlig å feire Håkan og hans innsats som forsker, lærer, kollega, venn, og veileder. Vi velger som gruppens motto Uppsalastudentenes evige sang, *O gamla klang- och jubeltid:*

O, gamla klang och jubeltid,
ditt minne skall förbliva,
och än åt livets bistra strid
ett rosigt skimmer giva!
Snart tystnar allt vår yra skämt,
vår sång blir stum, vår glam förstämt;
O, jerum, jerum, jerum,
O, quae mutatio rerum!
Var äro de som kunde allt,
blott ej sin ära svika,
som voro män av äkta halt
och världens herrar lika?
De drogo bort från vin och sång
till vardagslivets tråk och tvång;
O, jerum, jerum, jerum,
O, quae mutatio rerum!
Den ene vetenskap och vett
in i scholares mängder,
den andre i sitt anlets svett
på paragrafer vränger,
en plåstrar själen som är skral,
en lappar hop dess trasiga fodral;
O, jerum, jerum, jerum,
O, quae mutatio rerum!
Men hjärtat i en sann student
kan ingen tid förfrysa.
Den glädjeeld som där han tänt,
hans hela liv skall lysa.
Det gamla skalet brustit har,
men KÄRNAN finnes frisk dock kvar,
och vad han än må mista,
den skall dock aldrig brista!
Så slutet, bröder, fast vår krets
till glädjens värn och ära!
Trots allt vi tryggt och väl tillreds
vår vänskap trohet svära.
Lyft bägarn högt och svinga, vän!
De gamla gudar leva än
bland skålar och pokaler,
bland skålar och pokaler!